

ПРОЕКТ!

**НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ В
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (2012 - 2020)**

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата Национална стратегия за интегриране на ромите в Република България (2012-2020), наричана Стратегията е политически рамков документ, задаващ насоките за изпълнение на политиката за социална интеграция на ромите. Следвайки рамката на ЕС за национални ромски стратегии, настоящия документ използва името роми като обобщаващо както за уязвимите групи, които се самоопределят като роми, така и за други групи определяни от околното население като ромски и живеещи в сходна ситуация (например миллет, рудари и др.).

Националната стратегия за интегриране на ромите в Република България (2012-2020) е стратегически документ, израз на политическата ангажираност на правителството на европейското развитие на България в съответствие с неговата програма за периода 2009 – 2013 г., с Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.)^{*} и с Националния план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.” Изготвена е в съответствие с действащите стратегически и оперативни национални документи на отговорни институции – Министерството на образованието, младежта и науката; Министерството на здравеопазването; Министерството на регионалното развитие и благоустройството; Министерството на труда и социалната политика; Министерството на културата; Министерството на вътрешните работи, Комисията за защита от дискриминация и др. в изпълнение на общонационалната политика за повишаване на качеството на живота и за гарантиране на равните възможности на българските граждани.

Стратегията представлява един целенасочен подход, в рамките на по-общата стратегия за борба с бедността и изключването, който не изключва предоставянето на подкрепа и за други уязвими етнически групи в неравностойно положение, живеещи в сходна на ромите ситуация.

^{*} Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.) е изготвена в изпълнение на одобрената от Европейския съвет през юни 2010 г. стратегия „Европа 2020” и в съответствие с новия инструмент за по-добра координация на икономическите политики в рамките на Европейския съюз, т. нар. „Европейски семестър”

Стратегията надгражда постигнатото в десетгодишния период на действие на Рамковата програма за равноправно интегриране на ромите в българското общество и включва изцяло разработения, актуализиран и приет на 12 май 2010 г. от Министерския съвет национален стратегически документ на България: Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество 2010-2020 г., която е плод на обсъждане от страна на ромската общност, гражданския сектор, отговорните публични институции и научните среди.

Стратегията кореспондира с международни стандарти в областта на правата на човека и закрилата на малцинствата: **Международни инструменти на ООН**, отнасящи се до зачитане на правата на човека, към които Р България се е присъединила: Международна конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация, 1966 г. (в сила за Р България от 1992 г.); Международен пакт за граждански и политически права, 1966 г. (в сила за Р България от 1970 г.); Международен пакт за икономически, социални и културни права, 1966 г. (в сила за Р България от 1970 г.); Конвенция за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените, 1979 г. (в сила за Р България от 1982 г.); Конвенция за правата на детето, 1989 г. (в сила за Р България от 1991 г.) и др.

Стратегията се ръководи от принципите на политическата **рамка на Европейския съюз за защита на правата на човека**, за съблюдаване на принципа за гарантиране на равни възможности за всички граждани и недопускане на дискриминация въз основа на различни признаци, включително етнически произход, като: Директива 2000/43/ЕО на Съвета от 29 юни 2000 г. относно прилагане на принципа на равно третиране на лица без разлика на расата или етническия произход, Директива 2000/78/ЕО на Съвета за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите и др.

Стратегията се вписва в контекста на развитието на **европейските политики в областта на интеграцията на ромската общност**, като отчита насоките, дадени в: Съобщението на Европейската комисия /ЕК/ от 05 април 2011 г. - Рамка на ЕС за национални стратегии за интегриране на ромите до 2020 г. и Заключенията на Съвета на ЕС, приети на 19 май 2011 г.; Общите основни принципи за включване на ромите, приети от Съвета на ЕС на 8.06.2009 г., с отчетената необходимост от нарастване на усилията на правителствата за постигане на видими резултати от интеграционните действия спрямо ромската общност, със съответните европейски политически инструменти и институционални механизми, програми и инициативи; резултатите от действията в рамките на Европейската платформа за ромско включване, Европейските срещи на върха за ромите,

Съобщение на Комисията до Европейския Парламент, Съвета, Европейския Икономически и Социален Комитет и Комитета на Регионите - Недискриминация и равни възможности: подновен ангажимент {SEC(2008)2172} от юли 2008 г., Заключение на Съвета на министрите на ЕС от 8.12.2008 г. относно включване на ромите, Резолюция на Европейския парламент от 11.03.2009 г. относно социалното положение на ромите и подобряването на техния достъп до пазара на труда в ЕС (2008/2137/INI), Резолюция на Европейския парламент от 01.06.2006 г. относно ситуацията на ромските жени в Европейския съюз, Резолюция на Европейския парламент от 28.04.2005 г. относно ситуацията на ромите в Европейския съюз[†].

Стратегията е съобразена и с Рамковата конвенция за защита на националните малцинства на **Съвета на Европа**. Съответства на препоръката на Комитета на министрите на Съвета на Европа за възприемане на подход за инициране на позитивни действия спрямо ромската общност, като особено важно е това да става в условията на прозрачност при осъществяването им, при наличие на обществено съгласие и при стриктно спазване на демократичните принципи в страната.

Стратегията надгражда постигнатото в десетгодишния период на действие на Рамковата програма за равноправно интегриране на ромите в българското общество и нейната актуализация от 2010 г. и същевременно отчита ситуацията на ромската общност в България от: социодемографска гледна точка - стъпвайки на актуалните данни от Преброяването на населението и жилищния фонд 2011 г., социално - икономическа гледна точка – анализирайки взаимнообвързаността между реалната интеграция на ромите и на други уязвими групи от обществото и макроикономическите показатели по сектори. Приема и обединява в един стратегически документ целите и мерките от стратегическите документи в областта на ромската интеграцията като: Образователна стратегия за деца и ученици от етническите малцинства; Здравна стратегия за лица в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства и Национална програма за подобряване на жилищните условия на ромите в България 2005-2015.

- Настоящият документ се приема за период до 2020 г. включително. Оперативното изпълнение ще се осъществява чрез Националната стратегия за интегриране на ромите в Република България (2012-2020) изпълняван в **Първи вариант** три тригодишни периода: 2012-2014 г., който съвпада с актуализирания Национален план за действие по инициативата

[†] Посочените документи са налични на интернет страницата на НССЕИВ www.government.bg

„Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.”; 2015-2017 г.; 2018-2020 г., като последните два периода обхващат следващия програмен период 2014-2020г. на оперативните програми с оглед финансова подкрепа и чрез инструментите на ЕС.

Втори Вариант или два периода, първият обхваща 2012-2014г., който съвпада с актуализирания Национален план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.”; вторият – 2014-2020, който съвпада с програмния период 2014-2020г. С цел актуализация при необходимост на мерките се предвижда междинна актуализация през 2017г.

Плановите за действие ще се изработват с участието на ромската общност, гражданския сектор, отговорните публични институции и научните среди.

През 2015 г. ще бъде направен междинен анализ на изпълнението на Националната стратегия, свързан с приключване на международната инициатива „Десетилетие на ромското включване 2005-2015г.”, и ново актуализиране на приоритетните области, насоки на действие, използвани механизми. След 2020 година, Стратегията ще може да бъде продължена, допълнена или изменена, в зависимост от постигнатите резултати, съществуващите политически, социални и икономически реалности и нови предизвикателства.

II. АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА РОМСКАТА ОБЩНОСТ

По данни на НСИ от преброяването на населението от 2011 г., ромите остават третата по големина етническа група в България. Като роми са се самоопределили **325343** души или **4.9%** от българските граждани.

Конституцията на Република България, вътрешното законодателство и ратифицираните от България международни документи гарантират правото на всеки гражданин на самоопределение.

Във връзка със законното използване на тези права, продължава тенденцията част от хората, които околното население назовава „роми” или „цигани” да се самоопределят като българи, турци, румънци и др.

Жилищни условия

Степента на урбанизация на отделните етноси е различна. В градове живеят три четвърти от самоопределилите се като българи (77.5%), около половината (55.4%) от само идентифициралите се като роми и почти две пети от само идентифициралите се като турци (37.6%).

РАБОТЕН ВАРИАНТ, КОЙТО ПОДЛЕЖИ НА КОМЕНТАРИ И БЕЛЕЖКИ

Данни за промените в местоживеенето на големите етнически общности са приведени в табл. 1.

Таблица 1

Местоживеене на големите етнически общности (в %)

Населен о място	Българи			Турци			Роми		
	1992	2001	2011 *	1992	2001	2011 *	1992	2001	2011 *
град	71.6	73.5	77.5	31.6	37.0	37.6	52.3	53.8	55.4
село	28.4	26.5	22.5	68.4	63.0	62.4	47.7	46.2	44.6

Източник: НСИ 1994, 2004, 2011

Ромите имат малко по-забавено и слабо изразено нарастване на градското население, отколкото гражданите от турски произход и етническите българи. Ромите са единствената група, при която делът на децата и младежите до 19-годишна възраст, живеещи на село, е по-висок от относителния дял на ромското селско население.

Един сериозен проблем, пред който са изправени ромите, е нарастването на пространствената обособеност на тяхната общност. Концентрацията на роми в обособени квартали се увеличи през последните петнайсетина години както в градските, така и в селските региони. Тази концентрация в обособени квартали обикновено води до социална изолация на жителите им, до влошаване на жилищните условия, до проблеми с изграждането и поддръжката на инфраструктурата и хигиената, до транспортни проблеми и трудности при осигуряването на услуги. Една от най-тежките последици от тази обособеност е влошаването на възможностите за подготовка на младите поколения за работа във формалната икономика и засилващите се трудности при търсенето и намирането на работа.

Бедността и социалното изключване са причини за ниското качество на жилищната среда в ромските квартали. По данни на НСИ от последното преброяване на населението и жилищата в България, през 2011 г. етническите българи разполагат средно с 23.2 кв.м. жилищна площ на едно лице, при ромите тя е едва 10.6 кв.м. В момента около една четвърт от ромите (23.5%) разполагат с до 5 кв.м. жилищна площ на лице. Преобладаващата част от тези, самоопределили се като българи и турци с подобни характеристики – под 5 кв.м. жилищна площ на лице, са от субгрупи, които околното население определя като „цигански”. Лицата с различно етническо самоопределение, разполагащи с 5 и по-малко кв.м. жилищна площ, е – 96 011 души.

Поради бедността и социалното изключване значителна част от ромите, живеещи в градовете, обитават пренаселени квартали, често извън градската регулация, на места без изградена или със зле функционираща водопроводна и канализационна мрежа, нерядко – с нелегално прокарана електрическа мрежа или дори без ток. Селските райони в страната по принцип са със слабо изградена канализационна система или без такава и това определя по-лошите жилищни условия на мнозинството от турците, българите мюсюлмани и близо половината от ромите. Все още две пети от ромите живеят в жилища без водопровод, ползвайки вода от външни/улични чешми или кладенци, три пети от ромските жилища не са свързани към централната канализационна система, а в четири пети от ромските жилища няма тоалетна.

Заетост

Ромите са в неизгодно положение на пазара на труда в резултат на настъпилите структурни промени в Република България. Така променената макроикономическа ситуация в страната доведе до изключването им от пазара на труда и до постоянно възпроизвеждане на много високи нива на безработица в общността им, както и на заетост в по-нископлатени дейности. Те са по-неконкурентни от останалите когато сравняваме квалификацията и образованието им, социалният имидж за трудовия им статус, социалният им капитал.

Корелацията между заетост/безработица и етническа група е много висока за целия период след 1989 г. По данни от представителното изследване от 1980 г., обхващащо 4 943 лица, заетостта в групата им е била много висока. Заети са били 88% от мъжете и близо 80% от жените в трудоспособна възраст, общо 84% за цялата общност[‡]. Тази заетост се запазва до края на 80-те години. През 1992 г. по данни на НСИ от преброяването едва 47% от ромите в трудоспособна възраст са заети. През 2001 г. дялът на заетите роми спада на 17.9%. След 2002 г. броят на заетите роми започва постепенно да се увеличава и през 2007-2008 г. достига до около една трета от трудоспособното население, но пак остава на изключително ниско ниво, а и това увеличение бързо е заместено от нов спад поради глобалната финансова и икономическа криза.

Ако обобщим, става дума за спад в постоянната заетост в размер на 37 - 66% в продължение на 21 години.

По данни на НСИ от преброяването през 2011 г. икономическата активност на големите етнически групи в страната продължава да се различава

[‡] Димитров, Д., Б. Чакалов, И. Георгиева и др. 1980. *Утвърждаването на социалистическия начин на живот сред българските граждани от цигански произход*. София.

значително. Икономически активни са 53.5% от всички етнически българи над 15 години, 45.4% от българските турци и едва 38.8% от ромите, въпреки че в тази най-млада етническа група делът на учащите след 15 годишна възраст и делът на пенсионерите е най-нисък.

При българите заети са 87.7% от икономически активните лица. При българските граждани от турски произход заетите са по-малко: 74.3% от икономически активните лица. При ромите заети са едва 50.2% от икономически активните лица; т.е. 19.35% от всички роми над 15 г.

Големи са социалните неравенства и в групата на икономически неактивните. В относително най-малката група на икономически неактивните – тази на етническите българи, пенсионерите съставляват 68.1%, учащите – 14.7%, домакините – 9.8%. Като „други” са били определени 7.3% от икономически неактивните.

При българските граждани от турски произход икономически неактивни са над половината от лицата над 15 години. От тях пенсионерите съставляват 46.4%. Учащи са 12.6%. Домакини са 23.1% . Други – 17.9%.

При ромите икономически неактивни са цели три пети от лицата над 15 години - 61.2%. Групата на пенсионерите (единствените, които генерират собствени доходи) тук е най-малката – едва 23.5% (14.4% от всички роми над 15 години). Причината е главно във възрастовите особености на общността, но така също и факта, че много възрастни ромски граждани, които са били продължително време безработни или са работили в сивия сектор нямат осигуровки и необходимите години трудов стаж за пенсия. Учащите са изключително малко – 7.3% от икономически неактивните или 4.4% от всички роми над 15 години. Този нисък дял на продължаващите образованието си след 15-годишна възраст ще предопределя по-ниския образователен и квалификационен статус на общността в дългосрочен план, а оттук – и по-големия дял на безработните и изпадналите от пазара на труда роми и през следващите десетилетия. Домакините в ромската общност съставляват огромен дял – 36.5% от икономически неактивните; 22.4% от всички роми над 15 години.

Продължителното отпадане от пазара на труда е най-силният индикатор за социално-икономическо изключване в България след 1989 г.

Образование

Наблюдава се забавено подобряване на образователния статус на ромската общност в последните 20 години. Друга особеност на групата е, че

функционалната неграмотност се среща три пъти по-често при ромските жени, отколкото при мъжете в групата. Жените са тези, които се грижат за децата, тяхната неграмотност или ниско образование се оказват от изключителна важност за образователните аспирации и училищните успехи на децата.

При трите групи - българи, турци и роми, се наблюдава повишаване на образователното равнище, но най-слаба е тази промяна в ромската общност.

Част от тях тръгват на училище без да говорят добре официалния български език и без да са усвоили основните знания и умения, необходими за справяне в учебния процес. Социализационните модели в много ромски групи, особено в гетата, се различават сериозно от тези на българите от средната класа и това създава допълнителни трудности за адаптацията на ромските деца в училище, ако не са ходили в предучилищно детско заведение.

Патриархалните норми на свръх-контрол върху поведението на момичетата и жените също водят до ранно отпадане на момичетата от някои ромски субгрупи от училище.

Въпреки всички трудности в периода 2001 – 2011 г. се увеличава броят на младите роми, завършили висше образование в страната, специализирали или получили по-висока научна степен в чужбина. Успехите са дори по-големи от отчетаните от НСИ по време на преброяването, защото много млади хора след получаване на диплома за висше образование не се идентифицират като роми.

Данните на НСИ от преброяването през 2011 г. показват, че въпреки известното повишаване на дела на ромите с високо образование, се запазва тенденцията много млади роми да остават без подходящо образование, рано да напускат училище, или да не тръгват на училище. Ситуацията е различна в различните ромски субгрупи, населени места и области. Най-ниско е образователното равнище на ромите в Смолянска и Кърджалийска област. По данни на НСИ от преброяването на населението от 2011 г., в Кърджалийска област 28.6% от ромите над 20-годишна възраст никога не са посещавали училище, а 20.9% не са завършили началния курс. В Смолянска област положението е дори по-тревожно - 33.1% никога не са посещавали училище, а 19.2% не са завършили начално образование. Неблагоприятно е положението и в областите Сливен, Ямбол и Плевен. По-лоши от средните за страната са показателите за ромското образование в Бургас, Варна, Добрич, Ловеч, Пловдив, Силистра, Стара Загора и Хасково.

Здравеопазване

Рисковите фактори създават условия и повишават вероятността от възникване на заболявания. При големите малцинствени общности в България наблюдаваме по-силно влияние на първичните (масово и дълбоко обедняване, висока безработица, влошена структура на доходите и потреблението, неблагоприятна околна и жилищна среда, начин на живот, генетични заболявания) и вторичните рискови фактори (някои болестни състояния с хронично протичане, които от своя страна създават условия за усложнения или други заболявания).

Най-често декларираните симптоми, хронични заболявания и страдания, диагностицирани от лекар при възрастните ромите, са: високо кръвно налягане; мигрена и главоболие; артрит и ревматизъм; астма, хронични бронхити, ХОББ; сърдечни заболявания; проблеми, свързани с менопаузата; алергии; висок холестерол; язва на стомаха; проблеми на простатата. Лошо е здравето и на 10% от децата на възраст до 9 години. Изследването показва, че 12.6% от цялото ромско население в страната, включително децата, е инвалидизирано или страда от тежко хронично заболяване. Специфична особеност при ромите е много ранното настъпване на инвалидизация и масовото хронифициране на заболяванията още в средна възраст. Една трета от мъжете и две пети от жените на възраст 45-60 години вече са загубили част или изцяло работоспособността си поради лошо здравословно състояние.

Поради неизградената или лошата инфраструктура в селищата и махалите им, представителите на големите малцинствени общности по-често боледуват от хепатит, стомашно-чревни заболявания, различни болести, причинявани от паразити. Най-често тези проблеми се срещат при ромите.

Изключително сериозен проблем в ромските махали в България представляват инфекциозните заболявания. Пренаселеността на кварталите и жилищата силно затруднява изолацията на вирусоносителите и заболяванията често приемат епидемичен характер.

III. ВИЗИЯ

Социалната интеграция е предпоставка за успешно и устойчиво развитие на българското общество.

Интеграцията на ромите и на другите български граждани в сходна ситуация е процес на преодоляване на съществуващите негативни социално - икономически характеристики, пълноценното им социално включване и последващ просперитет в обществото.

IV. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ

Създаване на условия за равноправно интегриране на ромите в обществения и икономическия живот чрез осигуряване на равни възможности и равен достъп до права, блага, стоки и услуги, участие във всички обществени сфери и подобряване на качеството на живот при спазване на принципите на равнопоставеност и недискриминация.

V. ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ И ХОРИЗОНТАЛНИ АСПЕКТИ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Принципи:

Водещи при изпълнението на Стратегията са Десетте общи основни принципа за включване на ромите, приети от Съвета на Европейския съюз на 8.06.2009 г.:

- 1) Конструктивни, прагматични и недискриминационни политики
- 2) Изрична, ясно определена но не изключителна насоченост
- 3) Межкултурен подход
- 4) Приобщаване към мнозинството
- 5) Осъзнаване на измерението за равенството между половете
- 6) Трансфер на основани на фактите политики
- 7) Използване на инструменти на ЕС
- 8) Участие на регионалните и местните власти
- 9) Участие на гражданското общество
- 10) Активно участие на ромите

Тези принципи са базата при формулирането, изпълнението, наблюдението и оценката на интеграционните политики за ромите. Те насърчават провеждането на конструктивни, прагматични и недискриминационни политики, подхода на утвърдителните мерки, межкултурния подход, като не изключват прилагането им към други уязвими етнически групи в неравностойно положение. Вземат предвид потребностите и положението на ромските жени. Принципите се отнасят до ключови фактори за успех като трансфер на доказано добри практики, използване на инструментите (законодателни, финансови и координационни) на Общността, участие на регионалните и местните власти, въвличане на гражданското общество и активното участие на ромите.

Хоризонтални аспекти:

Политиките за интегриране на ромите и други уязвими етнически групи в неравностойно положение представляват неразделна част от

общонационалните политики за повишаване благосъстоянието на българския народ.

Стратегията обединява действащите стратегически документи и планове за развитие на отделните сектори, с оглед постигане на добро взаимодействие и допълване на планираните дейности. Осигуряването на интегрирано управление на секторните политики ще повиши ефекта от тяхното изпълнение. Дейностите по отделните приоритетни направления ще бъдат изпълнявани чрез взаимна допълняемост на следните подходи:

- Интегриране на правата, задълженията, потребностите и проблемите на ромите в общите правителствени и секторни политики (мейнстрийминг). Гарантиране на ефективно равенство в достъпа до основните социални сфери.
- Насърчаване на позитивни действия за преодоляване на различни форми на неравнопоставеност във всички обществени сектори. Утвърждаване на позитивни обществени нагласи към ромската общност.
- Интегриран териториален подход при който на териториален принцип едновременно се предприемат мерки и обединяват ресурси по различни приоритети, съобразени с местните особености и нужди, с цел постигане на видима промяна на конкретно населено място /квартал, махала/.

**VI. ПРИОРИТЕТИ :
ОБРАЗОВАНИЕ, ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ, ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ,
ЗАЕТОСТ, ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ,
КУЛТУРА И МЕДИИ.**

1. ОБРАЗОВАНИЕ

Оперативна цел: Обхващане и задържане на ромските деца и ученици в образователната система, осигуряване на качествено образование в мултикултурна образователна среда

Цели за изпълнение:

1. Осигуряване на достъп до качествено образование.

2. Пълноценна интеграция на ромските деца в етнически смесени групи в детски градини и на учениците от ромски произход в класове със смесен етнически състав в училища (приемни) извън ромските квартали.
3. Обучаване в дух на толерантност и недискриминация в детските градини и в училищата.
4. Превенция на отпадане на децата от основно и средно образование.
5. Увеличаване на броя на завършилите висше образование младежи от ромски произход.
6. Усъвършенстване на нормативната база, образователните условия за качествено изучаване на майчин език и квалификацията на учителски кадри за работа в смесени паралелки.
7. Ограмотяване на неграмотните и малограмотните възрастни роми.
8. Увеличаване на използването на иновативни образователни подходи, включително за развиване културната идентичност на ромските деца.
9. Въвеждане на практиката на образователен медиатор в системата на подготвителния клас и средното образование.
10. Включване на училищните настоятелства и гражданските организации при разработване, провеждане, контрол и оценка на образователно-интеграционните политики.

Мерките за постигане на целите са заложи в Националния план за действие към Стратегията.

Министерството на образованието младежта и науката е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Образование”.

Изпълнението на мерките по приоритет „Образование” ще допринесе за изпълнение на Национална цел 4 „Дял на преждевременно напусналите образователната система от 11% до 2020 г. и дял на 30-34 годишните със завършено висше образование - 36% до 2020 г.”, както и косвено допринасят постигане на Национална цел 5 „Намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 хил. души”. Националните цели са заложи в Националната програма за реформи , в изпълнение на стратегия "Европа 2020".

*Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.) е изготвена в изпълнение на одобрената от Европейския съвет през юни 2010 г. стратегия „Европа 2020” и в съответствие с новия инструмент за по-добра координация на икономическите политики в рамките на Европейския съюз, т. нар. „Европейски семестър”.

2. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Оперативна цел: Осигуряване на достъп до качествени здравни услуги и превантивни програми

Цели за изпълнение:

1. Превантивни грижи за майчино и детско здравеопазване.
2. Осигуряване на равен достъп до здравни услуги на лицата в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства.
3. Включване на квалифицирани роми в здравни програми и развиване на медиаторството.
4. Повишаване на здравните знания и осигуряване на достъп до здравна информация .
5. Преодоляване на културните бариери в общуването и всякакви форми на дискриминационни нагласи.
6. Разширяване обхвата на здравноосигурените лица в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства, чрез предприемане на законодателни инициативи по отношение на здравното осигуряване на социално слабите, в това число и на дълготрайно безработните.

Мерките за постигане на целите са заложи в Националния план за действие към Стратегията.

Министерството на здравеопазването е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Здравеопазване”.

3. ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ

Оперативна цел: Подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата техническа инфраструктура

Цели за изпълнение:

1. Подобряване на жилищните условия в квартали с компактно ромско население, целящи осигуряването на съвременна жилищна среда.
2. Отреждане на нови територии за жилищно строителство, с възможности за деконцентриране на компактните и обособени ромски квартали.
3. Продължаване на процеса на изработване на кадастрални карти и кадастрални регистри, които да обхванат зони с компактно ромско население и установените нови зони за жилищно строителство.
4. Актуализация/изработване на подробни устройствени планове на съществуващи и новоотредени терени.
5. Проектиране и изграждане на техническа инфраструктура - водоснабдяване, канализация, улична мрежа и благоустрояване, др.
6. Изграждане на социални жилища;
7. Осигуряване на подходящо алтернативно жилищно настаняване в случай на принудително изваждане на ромски семейства от домовете, които обитават
8. Усъвършенстване и допълване на законодателството в областта на жилищните условия.
9. Изграждане/реконструкция на обекти на социалната инфраструктура за целите на образованието, културата и др.

Мерките за постигане на целите са заложи в Националния план за действие към Стратегията.

Министерството на регионалното развитие и благоустройството е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Подобряване на жилищните условия”.

4. ЗАЕТОСТ

Оперативна цел: Подобряване на достъпа на ромите до пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях

Цели за изпълнение:

1. Осигуряване на достъп на ромите до пазара на труда и до различни инструменти и инициативи за самостоятелна заетост;
2. Конкретни механизми за осигуряване на устойчива заетост на роми в активна трудова възраст заедно с представители на работодателите, синдикатите, общините и организациите на ромската общност
3. Управление на собствен бизнес.

4. Квалификация и преквалификация на безработни роми, както и на заети роми, в съответствие с професии, търсени на пазара на труда.
5. Въвеждане на правни и икономически механизми за стимулиране на работодателите да наемат на работа лица от ромски произход, вкл. чрез прилагане на механизмите за корпоративна социална отговорност, субсидирана заетост и др.
6. Активизиране на продължително безработни и икономически неактивни лица, чрез насърчаване на трудовото медиаторство.
7. Осигуряване на допълнителни мерки за улесняване достъпа на ромите до пазара на труда.
8. Насърчаване заетостта на зелени работни места чрез субсидиране на работни места в екологични дейности за създаване на качествена заетост и опазване на околната среда.
9. Насърчаване на социалния и гражданския диалог в подкрепа на трудовата реализация на ромите.

Мерките за постигане на целите са заложи в Националния план за действие към Стратегията.

Министерството на труда и социалната политика е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Заетост”.

Изпълнение на мерките по приоритет „Заетост” за насърчаване на заетостта, както и на изпълнението на допълващите ги мерки по приоритет „Образование”, насочени към повишаване нивото на умения на работната сила, компетентността и квалификацията на нискоквалифицираните работници, ще допринесат за намаляване равнището на бедност за работещите и техните семейства. Тяхното комплексно изпълнение ще способства за постигането на Национална цел 5 „Намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 хил. души”.

5. ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ

Оперативна цел: Гарантиране правата на гражданите, с акцент върху жените и децата, защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на езика на омразата.

Цели за изпълнение:

РАБОТЕН ВАРИАНТ, КОЙТО ПОДЛЕЖИ НА КОМЕНТАРИ И БЕЛЕЖКИ

1. Повишаване гаранциите за ефективна защита на правата на ромите, тяхната равнопоставеност, достойно съществуване и пълноценно участие в обществения живот.
2. Интегриране на потребностите, проблемите и правата на ромите в общите интеграционни правителствени и секторни политики (мейнстрийминг) и едновременно с това предприемане на временни насърчителни (позитивни мерки), за преодоляване на дискриминативни практики и постигане на равнопоставеност във всички обществени сектори.
3. Ефективно прилагане на политиките за интеграция на ромите.
4. Недопускане на двоен стандарт в прилагането на законите на държавата по отношение на ромите и всички уязвими групи.
5. Утвърждаване на толерантни междуетнически отношения чрез всички форми, вкл. и спорт.
6. Формиране на култура на равнопоставеност сред ромските жени за пълноценно, индивидуално, социално и икономическо участие в обществения живот.
7. Създаване на условия за развиващи капацитета дейности и увеличаване на възможностите за социализация.
8. Осъзнаване на родителските задължения, за разбиране и спазване правата на децата.
9. Повишаване на чувствителността и нетърпимостта към прояви на дискриминация и език на омразата.
10. Увеличаване на усилията в борбата с трафика на хора чрез пълноценно използване на съществуващите на ЕС инструменти.
11. Утвърждаване на практиката за провеждане на периодични независими проучвания в образованието, трудова заетост, здравеопазване и достъп до услугите.
12. Провеждане на държавна политика за стажуване на млади роми в държавната администрация.
13. Активизиране на превантивната дейност за толерантност чрез системни обучения, съвместно с представители на регионалните центрове по образование и директорите на училища.
14. Организиране на открити приемни на КЗД в общини с компактно ромско население.
15. Провеждане на национална кампания с медиите посветена на враждебната реч и словото на омразата.

Мерките за постигане на целите са заложи в Националния план за действие към Стратегията.

Министерството на вътрешните работи и Комисията за защита от дискриминация са водещи отговорни институции за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Върховенство на закона и недискриминация”.

6. КУЛТУРА И МЕДИИ

Оперативна цел: Насърчаването на културното многообразие и популяризирането на ромската култура, традиции, обичаи и творчество.

Цели за изпълнение:

1. Създаване на условия за равен достъп на ромската общност до обществения културен живот на различни нива.
2. Подкрепа на традиционните и съвременните форми на ромското изкуство и култура.
3. Използване на читалищата за развитие на ромската култура.
4. Насърчаване на етнокултурния плурализъм в обществените медии.
5. Засилване дейностите на държавните институции – на централно и регионално ниво – в областта на културната интеграционна политика.

Мерките за постигане на целите са заложи в Националния план за действие към Стратегията.

Министерството на културата е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Култура”.

VII. МЕХАНИЗМИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ИНТЕГРАЦИОННАТА ПОЛИТИКА

Националната стратегия за интегриране на ромите в Република България (2012-2020) е съставна част от цялостната стратегия на правителството за постигане на реални промени в живота на всички български граждани. Правителството провежда политика за стимулиране на инвестирането в развитието и усъвършенстването на хората и тяхното активно участие в преодоляване на съществуващите предизвикателства.

Организацията по изпълнението на политиките за равноправно интегриране на ромите е изградена на базата на ефективно и целенасочено използване на наличните ресурси на национално, регионално и местно ниво, както и тези на европейско ниво, произтичащи от членството на страната в ЕС и достъпа до структурните и кохезионния фонд.

1. Изпълнението на Националната стратегия за интегриране на ромите в Република България (2012-2020) на оперативно ниво се осъществява чрез Националния план за действие, (който до 2014 г. е актуализиран план по международната инициатива „Десетилетие на ромското включване 2005- 2015г.”)

2. Оптимизиране на модела за разпределение на управленските отговорности между органите на изпълнителната власт:

- Подобряване на механизма за междуинституционална координация при формулирането, изпълнението и оценката на интеграционната политика, вкл. на мерките по съответните приоритети от цялостното изпълнение на Националния план за действие. Координираща институция е НССЕИВ, подпомаган от Секретариата към него.

- Формиране и поддържане на необходимия административен капацитет в ключовите ресорни институции и във второстепенните разпоредители с бюджетни средства чрез възлагане на определени функции на дирекции, отдели, звена или отделни експерти, отговарящи за изпълнението на интеграционната политика, както и чрез формиране на специализирани звена.

Ключовите ресорни министерства и органи са отговорни за актуализирането на съответните тематични раздели от стратегията, изпълнението на планираните мерки, наблюдението, оценката и отчитането пред НССЕИВ.

- Формиране на необходимия административен капацитет в структурите на Областните администрации чрез възлагане на определени функции на дирекции, отдели, звена или отделни експерти, отговарящи за изпълнението на държавната политика по интеграция на ромите.

Във всяка областна администрация следва при доказана необходимост да бъде назначен минимум един експерт, чиито основни правомощия да бъдат свързани с интеграционната политика.

3. Усъвършенстване на механизмите за координация със структурите на гражданското общество чрез функционирането на:

- Национален съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси към Министерския съвет.

- Комисия за интеграция на ромите в рамките на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси (НССЕИВ).

- Консултативни структури и механизми с участието на гражданското общество към ресорните ведомства, областните управители и местните власти, като тяхното сформирание ще бъде последователно насърчавано.

4. Включване на общините в изпълнението на политиките за интеграция на ромите чрез:

- Делегиране на дейности подкрепени от собствените средства на общините, за интеграция на ромите на общинско ниво.

- Сформирание на консултативни и координационни съвети с участието на граждански структури, както и прилагане на подходящи консултативни и координационни механизми.

- Формиране на необходимия административен капацитет в структурите на общинските администрации чрез възлагане на определени функции на дирекции, отдели, звена или отделни експерти, отговарящи за изпълнението на интеграционните политики. Назначаване при доказана необходимост на общински експерти по етнически и интеграционни въпроси, които да отговарят за интеграцията на ромите, там, където това е необходимо.

5. Финансово обезпечаване на интеграционните политики и програми чрез средства от държавния бюджет, от Европейските фондове и други източници.

Финансово обезпечаване изпълнението на дейностите, заложи в Националния план за действие по инициативата “Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.” до 2014 г и НПД по Националната стратегия за интегриране на ромите в Република България (2012-2020):

- Финансово обезпечаване в рамките на бюджетите на ресорните министерства и институции, вкл. с целеви средства изпълнението на политиките за интеграция, съгласно предвидените мерки в оперативните планове за изпълнение на секторните интеграционни политики и други програми, както и съгласно одобрените мерки в общите правителствени и секторни политики.

- Осигуряване в рамките на средствата за общините от общата субсидия за делегираните от държавата дейности разработването и изпълнението на общински програми, съобразени с националните приоритети насочени към интеграцията на ромите.

- Стимулиране на общините да финансират изпълнението на мерки и инициативи чрез общинските бюджети за сметка на собствени приходи, и в партньорство с НПО.

- Финансиране на тематични проекти по Оперативните програми със средства от Структурните фондове и Кохезионния фонд.
- Финансиране на тематични проекти по програми на Европейския съюз, Световна банка, ООН, Съвета на Европа и други.
- Адекватно интегриране на потребностите и проблемите на ромите в Партньорския договор за инвестиции и развитие съгласно новата Многогодишна финансова перспектива за периода 2014-2020 г. и съответните приоритети на оперативните програми с оглед финансова подкрепа чрез инструментите на ЕС.

6. Комуникационен план в подкрепа на изпълнението на интеграционните политики.

Осведомяването на обществото за изпълнение на интеграционните политики ще се осъществява посредством Комуникационен план. Комуникационният план ще бъде изпълняван от НССЕИВ, ресорни ведомства и граждански организации.

VIII. МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Целта на мониторинга е да следи за постигането на измерими резултати от дейността по изпълнението на мерките по плановия документ, както и активно да включи заинтересованите страни в осъществяването на оценката и наблюдението.

Оценката на изпълнението на Националната стратегия за интегриране на ромите в Република България (2012-2020) се осъществява чрез мониторинг на изпълнението на Националния план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.” до 2014 г. и НПД по Стратегията до 2020 г.:

1. Напредъкът по изпълнението на заложените дейности по приоритетите на плана се отчита в ежегоден административен мониторингов доклад. Секретариатът на НССЕИВ координира и обобщава получената информация в доклад.
2. Обсъждането му се осъществява в рамките на Комисията за интеграция на ромите и ведомствата, които вземат участие в изпълнението на НПД.
3. Представя се за одобрение пред НССЕИВ.
4. Приема се от Министерския съвет.

Националната контактна точка е Секретариатът на НССЕИВ.
София 1000
бул. „Дондуков 1”
Министерски съвет
www.nccedi.government.bg

IX. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За изпълнението на Националната стратегия за интегриране на ромите в Република България (2012-2020) от съществено значение е сътрудничеството на всички пряко ангажирани институции на национално, регионално и местно ниво с представители на неправителствени организации и на ромската общност.

Осигуряването на активното участие на ромите е от ключово значение. Като участници не само във формирането и реализацията на политиките за интеграция на ромската общност, но и във всички други политики, те допринасят за развитието на обществото. Включването им във всеки етап от създаването, изпълнението, наблюдението и оценката на политиките на всички нива обогатява процеса от гледна точка на интересите на общността и компетентността на експертите, работещи по въпросите на ромите. Това изисква насърчаване на участието в администрацията на представители на ромската общност и гарантира реалното участие на ромите във всички приоритетни области на настоящата програма.